

11. KERESZTÉNY ÉLET I.

Tágabb értelemben minden megkeresztelt ember életét keresztény életnek szokták mondani. Keresztény egyedekből összetett társadalmat keresztény társadalomnak, államot keresztény államnak mondanak; sőt életüket is egységesen keresztény társadalmi, keresztény állami életnek.

Ebből áll elő az emberi történelem egyik legnagyobb botránya. A kereszténység ui. elvileg úgy szerepel a történelemben, mint a valódi emberiség, a tiszta erkölcs és vallás, a magasabbrendű élet. És íme a keresztény egyedek, társadalmak, államok sok esetben alig különböznek a nem keresztényektől.

Tisztáznunk kell tehát a fogalmakat.

1. Mi az élet?

a) Alapfogalom.

Bölcséletileg: bennmaradó cselekvés. Vagyis az alanynak olyan öntevékenysége, amely belőle indul és hatása szerint is benne marad.

Ezzel természetesen nagyon keveset tudtunk meg az életről. Pedig az élet a lét legfontosabb mozzanatai közé tartozik.

Él az a létező, amelynek legalább belső képessége megvan arra, hogy saját léthatárain belül, mint egy kis önálló világban, mindent elrendezzen és természetéhez mért célszerű működést fejtsen ki a végleges kiteljesedésig. (Így van ez a magban is, a téli alvó természetben is.)

Az *életelv* minden élet magva vagy helyesebben létesítő forrása. Benne csíraszerűen együtt van minden rendező, célratörő erő, minden működési készség. Ez alakítja, építi pl. a növénynél, állatnál, ember-testnél a meglévő és a (földből, testből) fölvett anyagok fölhasználásával a szervezett egyedét, az élő lényt.

Az életelv — léleknek mondjuk (így: növényi, állati, emberi lélek) — legbenső világa mindig titok marad a földi ember számára. A teremtmény Isten csodálatos műhelye ez.

b) Fokozatok.

Az élet három *lényegesen* emelkedő fokozata: a tenyész, érzéki és szellemi élet. (A kegyelem isteni életéről külön lesz szó.)

Első tekintetre látjuk, hogy az élet fokozati emelkedése arányos a létben való emelkedéssel és ennek következményeként a tudatvilág kiépülésével. Minél inkább élet az élet, annál inkább anyag fölé emel-

kedett és önmagára ébredt, öntudatos, önbirtokoló, önelhatározó, önműködtető. Minél kisebb az öntudat foka, annál inkább az Istentől beléteremtett törvényeknek kell szükségszerűen és kényszerítően érvényesülniök (növényekben, állatokban, emberi testben és alsóbbrendű lelki ösztönökben). Minél inkább önmagára ébred egy lény, annál hátrább vonul a természeti törvények kényszerítő ereje.

Az emberben csodálatos egyedi és személyi egységbe kapcsolódott az élet három lényegesen különböző foka. S habár a három életet az emberben nem három életelv, hanem egyetlenegy: a szellemi lélek forrásozza, mégis szellemiségével nem hatja át a tenyész és érzéki életet, hanem csak fölntartja. Az alsóbbrendű két életsík megmarad eredeti valóságában. — Ennek bölcs oka az, hogy az emberi szellem az ő egyébként is határolt tudaterejét a magasabb foglalkozásra irányíthassa. (Különben minden sejtnek számtalan életmozzanatával is kellene foglalkoznia, s minden részlettel, ami az emberben van és él, ez pedig igen hátrányos volna a magasabb működésre.)

Isten az abszolút tudat. Az abszolút élet. Élete teljesen azonos létével. Nincs létében semmi, ami egyben a legmagasabbrendű élet ne volna.

2. Az emberi élet értékelése.

Világos a mondottakból, hogy a legvalódibb élet az emberben is a szellemi, és annak is szabadon választó és elhatározó tevékenysége. Ez a két utóbbi mozzanat az ember tenyész, érzéki és kezdetlegesen szellemi (eszme, szellemi emlékezés, szellemi képzelés, gondolkodás) életének nagy területén és keretében csak kicsiny sziget, mégis innen veszi kiindulását és mértékét az emberi érték.

Van természetesen valami értékük (inkább használati és élvezeti, esetleg képzeleti értékük) ásványoknak is, növényeknek is, állatoknak is, embereknek is, sőt az ember ösztönvilága erőszakosan is ezek felé sodor (az emberben tehát a test és érzékiség felé), mégis ami igazán és örökre érték, az szellemi síkon van, és pedig ott is az ember szabadon választó és elhatározó cselekvéseiben.

Istennek azonban egységes gondolata az ember. Egészben érték úgy, amint Isten teremtette. Nem becsülhetjük le Istennek semmi részletgondolatát az emberről.

Vizsont kétségtelen az is, hogy az emberi élet értékei nem egymássallettségben, hanem fölé- és alárendeltségi viszonyban vannak. És pedig nem tétlenül, hanem cselekvő és építő viszonyban.

A pusztá anyagi adottságon épül föl közvetlenül, kápráztató szervezetségben a tenyészélet, e fölé fönséges és titokzatos közvetlenséggel az érzéki (megismerő, érző, törekvő) élet, s e fölé épül még titok-

zatosabb összefüggésben a szellemi élet.

A szellemi élet alapfoka az ismeret, amely fejlődési útján tudássá, tudománnyá, világnézetté nő. Az ismerethez kapcsolódik az érzés és akarás, amelynek fejlődési útja az élet rendezése, berendezése, kitöltése, a célok magaslatai felé való emelése, beérkezése pedig: az abszolút Céllal való életkapcsolata, egysége.

A szellemi élet kiteljesedése az erkölcsi és vallási vonalon történik.

Ebben az emelkedő vonalban Isten teremtő szándéka szerint szent szövetségben forr egybe minden erő és tökéletes készséggel ajánlja magát a magasabb cél megvalósítására, s az összes erők együtt az ember teljes boldogítására Istenben.

Az első emberpárban Isten kezdeti elgondolása szerint az élet-erőknek nemcsak ez a *tökéletes szövetsége* volt meg, hanem *teljes elegendőse* is ahhoz, hogy a legvégső kiteljesedésre eljussanak — ha az emberi szabadakarat is hozzájárul.

3. A keresztyény élet alapjai.

A *teremtő* Isten gondolatai, szándékai adják az alapot a *megváltó* Isten terveinek sikeréhez.

A keresztyény elsősorban *valódi ember* Isten elgondolása szerint.

Nagyon meg kell ezt értenie a keresztyénynek. Főleg, ha lelki életben a magasba kapaszkodik. Szárnyaink nem nőnek, akárhogyan erőlködünk. Angyalokká nem válunk. A földön állunk. Három élet hordozói vagyunk. S e hármas életre épül a kegyelem.

Alapfeladatok ezek:

a) Szent feladata a keresztyénynek, hogy imádságos, elmélkedő lélekkel kutassa a teremtő Isten szándékait, akaratát, hármas életére nézve.

b) A tenyész és érzéki életet komoly kötelességtudattal kell alárendelnie a szelleminek, főleg pedig ebben is az erkölcsinek és vallási-nak.

c) Mivel az ádámi bukás az embertermészet hármas életének összhangját súlyosan megbontotta, becsületes erőfeszítéssel kell dolgoznia a megbomlott egység, a megzavart összhang helyreállításán, ill. javításán.

Ez alapfeladatok teljesítésével arányos az emberi *alkalmasság* a szorosan vett keresztyény életre.